

ກຸມປັນລາຫ້ອງດິນ

● ຮສ. ດຣ. ບຸນຍາງຄໍ ແກສເທດ

ວະນະຫາຍືນ ບ້ານຄລອງຄຽງ ເຊື່ອມໂຍ່ງດິນວັດບາທປາ ທ່າທ່າຍ ເມືອງສາຄຣບຸຮີ

ນັກງານມາຍຕຣາສາມດວງ ກລ່າວດິນຂຶ້ນເມືອງຕ່າງໆ ປຶ້ງ 30
ໜ້າເມືອງ ໂດຍເລີ່ມມືອງທ່າຈິນ ຮະບຸວ່າ ມີການແຕ່ງດັ່ງໃຫ້
“ພະສຸມທະລາຄາໄປປົກຄອງດຸແລມືອງທ່າຈິນ ຈັງຫວັດ
ສຸມທະລາຄາ ຂຶ້ນເດີມນ່າຈະຂ່ອງ “ເມືອງທ່າຈິນ” ໃນຮັບສົມມັຍພະບາຍ
ໄຕຣໂລກນາຍ (ພ.ສ. 1991-2031)

ຕ່ອມມີທຳກູານມັນທີໄວ້ວ່າ ເມືອງທ່າຈິນ ຖຸກແກ້ທີ່ໄປ
ຮັມເປັນເມືອງສາຄຣບຸຮີ ໃນປ.ສ. 2099 ໃນຮັບສົມມັຍສົມເໜີພະ

ມາທັກພຣະດີ ເນື່ອພະເຈົ້າທັງສາວີ ຕະເມີນໝະເວົ້າ ຍາກທັກເຂັ້ມງາ
ຮູການກຽງຄຽງຢູ່ຍຸ້ຍາໃນປ.ສ. 2092 ການຕຶກຄວານນັ້ນ ສຍາມ
ດ້ວຍສູງເສີຍສົມເໜີພະເຈົ້າສົກລົງທັກ ແລະໄພວ່າພລໄປຈໍານວນນັກ
ສົມເໜີພະວະຫາຈັກພຣະດີຈຶ່ງໂປດເກົ້າ ໄທ່ວຽນວ່າມີ້ນີ້
ໜຸ້ມັນດັ່ງຍຸ້ແລ້ວ ຈັດຕັ້ງເປັນເມືອງຕ່າງໆ ຫັ້ນແມ່ນປາກກົງປົງກັນ
ພະນັກ ຮ້ວມທັງ “ເມືອງທ່າຈິນ” ດ້ວຍ

ໃນຮັບສົມມັຍພະບາຍສົມເໜີພະເຈົ້າຈົ້າອຸ້ຫຼວ້າ ລັກາລ

ເປັນຜູ້ສັປາປະນາຫຼາມຍົດນິກາຍທີ່ເມືອງມອງ ທ່ານໄດ້ຄືກໍາເນີດ
ໃນໜ່ວງນັ້ນມອງຢູ່ຂໍ້ວ້າ ບ້ານຄລອງຄຽງ ຈັງຫວັດສຸມທະລາຄ ເມືອງ
ພຖ້ຫັນບັດ ຫັນ 13 ດຳ ເດືອນ 12 ປີ ຈຸລື ກໍລະກຳ 1203 ຕຽບກັບ
ພຸທັນທະບຽນ 2348

ພຣະອາຈານຍົດນິກາຍທີ່ວັດບວນເກີກາຫາ ໂດຍມີ
ສົມເໜີພະວະຫາສົມມັຍຈຳ ການພະຍາປວເສວງຢາງລາງກຣນ
ເປັນພຣະອຸປ່ອດຍ ສອນດີເປົ້າຢູ່ນະໜຸນ 5 ປະໂໂຍດ ມີຄວາມ
ມີຫຼັກສົມມັຍພະບາຍສົມມັຍພະເຈົ້າຈົ້າອຸ້ຫຼວ້າ ລັກາລ

พระมหาเย็น บ้านคลองครุ

ເບື່ອມໂຍງດຶງວັດບາງປາ ທ່າທາຍ ເມືອງສາຄຽບຸຣີ

๒

ນກຫມາຍຕາສາມດວງ ກລາວສຶ່ງຂໍ້ເມືອງຕ່າງໆ ຄື່ງ 30 ຫ້າມືອງ ໂດຍເລີພາເມືອງທ່າຈິນ ຮະບູວ່າ ມີການແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ ພຣະສຸມຫຼາສັກໄປປາກໂຮງດຸແລນເມືອງທ່າຈິນ ຈັງຫວັດສຸມຫຼາສັກ ຂີ່ອເດີມນ່າຈະຂໍ້ “ເມືອງທ່າຈິນ” ໃນຮັບສັນຍພະນະຮ່ວມໄຕໂລກນາຄາ (ພ.ສ. 1991-2031)

ຕ້ອມມີທັກງານນັ້ນທີ່ໄວ້ວ່າ ເມືອງທ່າຈິນ ຖຸກແຍກຂຶ້ນໄປຮັມເປັນເມືອງສາຄຽບຸຣີ ໃນປ.ສ. 2099 ໃນຮັບສັນຍສົມເຈົ້າພຣະ

ສະລັບປະຊາທິປະໄຕ ໃນວັດຄລອງຄຽບ ຕ້ານສຸກທ່າທາຍ ຈັງຫວັດສຸມຫຼາສັກ

ມහಾຈັກພຣະດີ ເນື່ອພຣະຈຳທຳສາດີ ຕະເບັງຂະເວົ້າ ຍາກທັພເກົ້າມາຮູກຮານກຽງຄຣີອຸຍະຍາໃນປ.ສ. 2092 ກຣມຄືກຄວນໜັ້ນ ສຍາມ ຕ້ອງສູງເລີຍສົມເຈົ້າພຣະຄຣີໂຍກ້ຍ ແລະ ໄພ່ເພີລໄປຈຳນາມມາກ ສົມເຈົ້າພຣະມາຈັກພຣະດີຈຶ່ງປ່ອດເກລ້າ ໄທ້ວບຮົມຜູ້ກຸນທີ່ມີ ຜູ້ໝານຕັ້ງອູ້ແລ້ວ ຈັດຕັ້ງເປັນເມືອງຕ່າງໆ ຂັ້ນປັ້ນປາກປ່ອງກັນພຣະນະຄຣ ຮ້າມກັ້ນ “ເມືອງທ່າຈິນ” ດ້ວຍ

ໃນຮັບສັນຍພຣະນະສມເຈົ້າພຣະຈຳທຳເຈົ້າອູ້ທ້າວ ຮັກກາລທີ່ 4 (ພ.ສ. 2394-2411) “ໄດ້ປ່ອດາ ໄທ້ເປີເລີຍທີ່ຂໍ້ “ເມືອງສາຄຽບຸຣີ” ເປັນ “ເມືອງສຸມຫຼາສັກ” ປ່ອດເກລ້າ ໄທ້ມີການຊຸດຄລອງກາເປົ້າຈົນຂຶ້ນ ໂດຍມີພຣະກາເປົ້າສົມບັດປົງວຸນ (ຍື່ມ ພຶກຄລູຕຽງ) ເປັນແນກອອງ ເຮັມຊຸດຈາກຄລອງບາງກອກໃຫຍ້ໄປອອກແນ່ໜ້າທ່າຈິນ ທີ່ຕໍ່ມີລດອນໄກ້ດີ ຈັງຫວັດສຸມຫຼາສັກ ຮະຫວ່າງນັ້ນກີ່ມີການຊຸດຄລອງດໍາເນີນສະດວກຄວນຜູ້ກຸນໄປດ້ວຍ ເນື່ອຄລອງທັງ 2 ເສົ່າຈທ່າໄທກ່າຍສັງຈະໄປມາທາງນ່າງທ່າງກຽງເຖິງເສົ່າງພຣະນະຄຣ ສຸມຫຼາສັກຄຣາມ ຮາບຸຣີ ລວມໄປເຖິງເມືອງຮ່າງແກ່ໜ້າເຈົ້າພຣະຍາແກ່ໜ້າທ່າຈິນ ແລະ ແກ່ໜ້າແກ່ກ່ອງ ເປັນໄປໂຍ່ງສະດວກມາເຖິ່ນ

“ມຣກດ ຈາມກັດດີ” ໄດ້ເຂົ້ານັ້ນທີ່ໄວ້ວ່າ ຂໍາວມອຸ່ນຈັງຫວັດສຸມຫຼາສັກອີພພເຂົ້າຮ້າສານາຈັກສຍາມຕັ້ງແຕ່ສົມຍາກຸງຄຣີອຸຍະຍາ ພ້ອມສົມເຈົ້າພຣະນະຄຣ ແລະ ພຣະມາກເກຣັນຂອງເນື່ອປ.ສ. 2127 ຜົ່ນໃນຄຣັງນັ້ນທ່າງໂປ່ອດາ ໄທ້ປຸກສັ້ນບ້ານເຮືອອູ້ນ້ຳມະໜານຫຍ່ອງ ບາງລີ່ ແລະ ບາງຂາມ ໂດຍເລີພາບາງຂາມອູ່ໃນພື້ນທີ່ຈັງຫວັດສຸມຫຼາສັກ

“ເຄຣະຮູປປົດຕົວຍ້ອຍ” ໄດ້ວບຮົມປະວັດທິພຣະເຄຣະຝູ້ໄທຢູ່ໃນຮຣມບຸດືນິກາຍຂອງສຍາມອຸ່ນ ຜູ້ກໍ່ເຖິງພຸຖືຄາສັນນະບົນຮຣມຍຸຕິນິກາຍຈາກເມືອງສຍາມໄປແພີແຕ່ໜ້າເມືອງອຸ່ນ ອື່ນ “ພຣະໄຕສຣນອັບ” ທີ່ວົງ ພຣະອາຈາຍເຍັນ ໃນອາກສະຫວຼຸງວ່າ ພຣະອາຈາຍເຍັນ

ເປັນຜູ້ສາປາປານຮຣມຍຸຕິນິກາຍທີ່ມີອຸ່ນອຸ່ນ ທ່ານໄດ້ຄືກໍາເນີດໃນໜູ້ນ້ຳມອງໜູ້ຂໍ້ບ້ານຄລອງຄຽບ ຈັງຫວັດສຸມຫຼາສັກ ເນື່ອວັນພອທັບສົດ ຜົ່ນ 13 ດ້ວຍ 12 ປີ ຈຸລືຄັກກົດ 1203 ຕະກັບພຸຖືຄັກກົດ 2348

ພຣະອາຈາຍເຍັນອຸປະສນບົທທີ່ວັດວຽນເວົວທິກ ໂດຍມີສົມເຈົ້າພຣະນະສມແຈ້ງ ກຣມພຣະຍາປວເຮວຄວິຍາລງກຣນີ ເປັນພຣະອູປ້ປ້າຍ ສອບໄຕເບີຍຢູ່ຮຣມ 5 ປະໂໂຍດ ມີຄວາມເຮື່ອງານຸກາຍາມອຸ່ນແລ້ນກາລີເປັນອ່າງດີ ໄດ້ຮັບຄວາມໄວ້ກ່າວໃຈແຕ່ຕັ້ງທີ່ໄດ້ເປັນຄຽສອນພຣະເຮີຍຕິຮຣມປະຈໍາສຳນັກ ກາຍຫລັງໄດ້ລາສິກາແລະເກົ້ວບ້າກາກເປັນມາດເລີກໃນສົມເຈົ້າພຣະນະຄຣ ຖີ່ ເປັນແວລາ 1 ປີ ແລ້ວຕົນທາງໄປເມືອງຮສາດີ

ພຣະອາຈາຍເຍັນເປັນເທົ່ານໍາໃນພັດທະນາສ ຈຶ່ງອຸປະສນບົທ ອັກຄັ້ງທີ່ນີ້ທີ່ເມືອງຮສາດີ ແລ້ວໄດ້ເນົາພຣະພຸຖືຄາສັນນະຮຣມຍຸຕິນິກາຍຈາກເມືອງສຍາມໄປແພີແຕ່ວັດມອງໜູ້ໃນປະເທດພຳມ່ໄປ້ປ.ສ. 2419 ອົກທີ່ໄດ້ສ້າງວັດມອງໜູ້ທີ່ກັ່ນເປັນຈຳນານ ງົ່ງ 52 ວັດ (ປັບຈຸບັນມັດຕິຮຣມຍຸຕິນິກາຍທັງໝົດ 102 ວັດ) ແລະ ທີ່ນີ້ໃນໜູ້ນີ້ຂໍ້ “ວັດມາຫຍົນ”

ມີຄ່ານອກເລົາຕຽກກັບທີ່ລາຍແທ່ງວ່າ ລັກລັບຈາກເມືອງຮສາດີ ມາຫຍົນໄດ້ຈັກໃປທີ່ຕ່າງໆ ທ່າວ້າອານາຈັກສຍາມ ແຕ່ໄມ້ໄດ້ອູ້ນ້ຳມະໜູ້ແລ້ວ ດັ ພົ່ນທີ່ໄດ້ ຈັງເຖິງປ.ສ. 2450 ວັດນະມຄລີໄດ້ວັງເວັນເຈົ້າວ້າສ ໄນເຈົ້າພຣະມອງໜູ້ທີ່ມີຄວາມຮູ້ແລະ ປະກາມໄຟເພີຍພອເໝາະສົມໄດ້ ຄະະສົງໝັກແລະສົມເຈົ້າພຣະນະສມແຈ້ງກວິຫຼາກນະໂກຣສ ຈຶ່ງປ່ອດາ ແຕ່ຕັ້ງພຣະມາຫຍົນພຸຖືກົສ ເບີຢູ່ຮຣມ 5 ປະໂໂຍດ ເປັນພຣະຈາກແກ່ພຣະໄຕສຣນອັບ ໃຫ້ເປັນເຈົ້າວ້າສົດປະວົງຄລີ ສູບທີ່ 7

ຜູ້ສູງອາຍຸສາມອຸ່ນຫລາຍຮາຍໃນຈັງຫວັດສຸມຫຼາສັກຕ່າງ

ກາລາກເປົ້າການເປົ້າການ

ຢືນຍັນວ່າ ບົດມາຮາດຊອງພຣະວາຈາຍຢັນ ເປັນຂາວມອຸນຸທີເກີດ
ໃນເມືອງໄກຫຍ ແຕ່ໄໝທ່ານວ່າພຍພາມຈາກໄກຫຍ ໄດ້ມາຕັ້ງຮາກວາ
ອູ່ທີ່ນັກຄລອງຄຽງ ຈັງຫວັດສມຸກສາກ ມິນຸຕັຮິດກາວມໍ່ທັງລັ້ນ
10 ດົນ ພຣະວາຈາຍຢັນເປັນຄົນທີ່ 2 ເພື່ອນັບປີທີ່ເກີດຂອງພຣະ
ວາຈາຍຢັນຄື່ອງ ພ.ຄ. 2384 ບົດມາຮາດຊອງທ່ານນ່າງມີເມຸຍ
ປະມານ 20-25 ປີ

ອ່າຍ່ໄກດີ ມີຜູ້ຢືນຍັນອີກວ່າມີບົດມາຮາດຊອງທ່ານເກີດໃນ
ຮາຊານາຈັກສາຍາມ ແສດວ່າທັງນີ້ມີບົດມາຮາດຊອງທ່ານຈະຕ້ອງ
ອູ່ທີ່ນັກຄລອງຄຽງຢ່າງນ້ອຍກ່ອນນີ້ ພ.ຄ. 2362 ຜົງເປັນຂ່າວ
ເລາໄກລ໌ເຄີຍກັບການເພຍພຄຮັ້ງໃຫຍ່ຂອງຄົມມອຸນີນີ້ຮ້າສມ້ຍ
ພຣະບາທສມເຕົຈພຣະພູທ່າເລີກທຳນາກລັບໄລຍ ຮ້າກາລທີ່ 2 ຄື່ອງ ປີ
ພ.ຄ. 2358 ແຕ່ການເພຍພຄຮັ້ງຢືນໃຫຍ່ນີ້ ມີຜູ້ຄົມມອຸນີນີ້ປະມານ
40,000 ດົນ ແລະອພຍພກນັ້ນຂ້າມາຫລາຍເລັ້ນທາງ ອາຈນີການ
ຕາກເລັ່ນ ກະຈັດກະຈາຍ ພລັດທຳລັກນັ້ນກັງ ແລະບາງສ່ວນລ່າງ
ເທົ່າໄປແນ້ວທີ່ເຈັ້ງຫວັດສມຸກສາກ

ເປັນຄືລປະບົບມອຸນີນີ້ແລະອູ້ອຍາດອນປາລາຍ

ຕ່ອມກຸມຸນມອຸນີນີ້ຕໍ່ບ້ານບ້ານກະ ແລະຕໍ່ບ້າລທ່າທ່າຍ ມີ
ຄວາມແວດັບຈິງໄດ້ຍ້າຍພື້ນທີ່ກຳນົກອກໄປ ຖາງຕໍ່ບ້າລອໍາແພງ
ຕໍ່ບ້າລເຈົ້ວ້າ ໃນທີ່ຕໍ່ບ້ານພັກພັກ ຮ້າມໄປປຶ້ງຕໍ່ບ້າລຍກອນບັດ
ຕລອດທັງສອງຜົ່ງຄລອງຕໍ່ບ້ານສະດວກທີ່ເຖິງຫຼຸດເສົ້າໃນປີ ພ.ຄ.
2415

“ສຸກຣົນ ໂໂເຈຣີຢູ່” ກ່າວໄວໃນການເຊື່ອນ “ມອຸນີນີ້ເມືອງໄກຫຍ”
ວ່າ ແລ້ວໃຫຍ່ຂອງມອຸນີນີ້ເມືອງໄກຫຍຍູ້ທີ່ປ່າມຫານີ້ແນ້ນ ຕຽງຕາມ
ຜລກການສໍາຮວງ ແຕ່ກ່າວຄົງແທລ່ງທີ່ສໍາຄັນຮອງໆ ລົມມາ ຄື່ອ
ນ້ຳແມ່ກ່າວ ອໍານາໂບນັ້ນໂປ່ງ ອໍານາໂພຮາຮາມ ຈັງຫວັດຮາຫຼວງ
ແລະໃນຈັງຫວັດກາງູຈນຫຼວງ ຮ້າມທັງທີ່ປ່າກລັດທ່ຽວພຣະແດງ
ຈັງຫວັດສມຸກສາກປາການ ຕລອດຈົນເວົາເກີດໃນໆນາງ

ອ່າຍ່ໄກດີ ນາຍແພທຍໍສູເ້ວດ ຂະເສົ້ນ ແລະຄອນະ ໄດ້ສໍາຮວງ
ຜູ້ຄົມມອຸນີນີ້ ຕັ້ງແຕ່ ພ.ຄ. 2512-2514 ຈຳນວນ 18 ຈັງຫວັດ
37 ອໍານາໂ 112 ຕໍ່ບ້າລ 403 ມໍາງນັ້ນ 13,960 ຄຣວເຮືອນ ໄດ້

ພຣະອຸນີນີ້ສ່າງຂອງວັດບາງປາ

ເສາງສີ
ສັນລັກນົມຂອງຂາວນອຸນີນີ້
ກາຍໃນວັດບາງປາ

พระอุโบสถงามสง่าของวัดบางปลา

เสางส์
สัญลักษณ์ของชาวมูญ
ภายในวัดบางปลา

เสางส์ ธงตะขاب
ในวัดคลองครุ

ความงามริมน้ำไทยในบริเวณชั้นบากฝา

เป็นศิลปะแบบมอญและอยุธยาตอนปลาย

ต่อมาก็มีชนมมอญต่างล้านนาแกะ และทำบลท่าหาราย มีความแย้อดัจงได้ขยายพื้นที่ท่ากินออกไป ทางท่าบล่อแพง ทำบลเจดี้วิ ใหญ่ต่อจากบ้านแพง รวมไปถึงทำบลยการนัตร ตลอดทั้งสองฝั่งคลองดำเนินสะดวกที่เพิ่งขุดเสร็จในปี พ.ศ. 2415

“สุกรณ์ โอลิเวรี” กล่าวไว้ในงานเขียน “มอญในเมืองไทย” ว่า แหล่งใหญ่ของมอญในเมืองไทยอยู่ที่ป่ามุขานนั้น ตามผลการสำรวจ แต่ก้าวถึงแหล่งที่สำคัญของฯ ลงมา คือ ลุ่มน้ำแม่กลอง อ่ามหาน้ำโน่น อ่ามหาโพธาราม จังหวัดราชบุรี และในจังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งที่ปากลัดหรือพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตลอดจนบริเวณอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม นายแพทริสส์ เอ็ด คอร์เนลล์ ได้สำรวจผู้คนชาวมอญ ตั้งแต่ พ.ศ. 2512-2514 จำนวน 18 จังหวัด 37 อ่ามหา 112 ตำบล 403 หมู่บ้าน 13,960 ครัวเรือน ได้จำนวนคนมอญทั่วประเทศทั้งสิ้น 94,229 คน โดยเฉพาะในจังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนประชากรมอญมากถึง 20,312 คน นับเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศไทย

ยืนยันว่า บิดามารดาของพระอาจารย์เย็น เป็นชาวมอญที่เกิดในเมืองไทย แต่ไม่ทราบว่าพ่อพม่าจากไหน ได้มีตั้งรากฐานอยู่ที่บ้านคลองครุ จังหวัดสมุทรปราการ มีบุตรธิดาร่วมทั้งสิ้น 10 คน พระอาจารย์เย็นเป็นคนที่ 2 เมื่อนับเป็นที่เกิดของพระอาจารย์เย็นคือ พ.ศ. 2384 บิดามารดาของท่านก่อตั้งเรือนยอดประมาณ 20-25 ปี

อย่างไรก็ตาม มีผู้ยืนยันอีกว่าบิดามารดาของท่านเกิดในราชอาณาจักรสยาม แสดงว่าทั้งบิดามารดาของท่านจะต้องอยู่ที่บ้านคลองครุอย่างน้อยก่อนปี พ.ศ. 2362 ซึ่งเป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกับการพอยพครังใหญ่ของคนมอญในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาภรณ์ รัชกาลที่ 2 คือ ปี พ.ศ. 2358 แต่การพอยพครังยังไม่ใหญ่เท่าที่มีผู้คนมอญประมาณ 40,000 คน และอยู่พากันเข้ามาหลายเลี้นทาง อาจมีการตากหลุ่น กระจัดกระจาย พลัดลงกันบ้าง และบางส่วนล้วงเข้าไปในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

มีเอกสารฝ่ายค้านสถาน ของกรรมการค้านราษฎรประวัติ วัดในชุมชนมอญดั้งเดิม ที่ทำบลท่าหาราย และทำบลน้านาก จังหวัดสมุทรปราการ คือ “วัดบางปลา” สร้างเมื่อ พ.ศ. 2320 และ “วัดเกะ” สร้างเมื่อ พ.ศ. 2318 สอดคล้องกับเอกสารของกรมศิลปากรระบุว่า อุโมงค์วัดเกะมีรูปแบบสถาปัตยกรรมศิลปะการตกแต่ง รวมทั้งพระพุทธรูปทรงเครื่องยังคงอยู่ในอุโมงค์

แม่น้ำท่าจีน มองจากวัดบางปลา

